

STANDARDY

OCHRONY

MAŁOLETNICH

W ZESPOLE SZKÓŁ SPECJALNYCH

IM. UNICEF W RZESZOWIE

Podstawy prawne:

1. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560);
2. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1606);
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289 oraz 535)
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t. j. Dz. U z 2024 r. poz. 17 ze zm.);
5. Ustawa z dnia 28 lipca 2023r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz.1606)
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).

Obowiązują od dnia:

Opracowanie:

1. Mgr Barbara Gnatek
2. Mgr Iwona Kaszowska-Belz
3. Dr Aleksandra Masierak-Baran
4. Mgr Anna Kurowska

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ 1

Informacje ogólne.

1. Wprowadzenie.
2. Podstawowe terminy.

ROZDZIAŁ 2

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między uczniem a personelem szkoły.

ROZDZIAŁ 3

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet. Procedury ochrony uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie.

ROZDZIAŁ 4

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia uczniów.

ROZDZIAŁ 5

Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia ucznia przez pracownika, osobę trzecią, innego ucznia lub opiekuna.

ROZDZIAŁ 6

Zasady ustalania planu wsparcia po ujawnieniu krzywdy.

ROZDZIAŁ 7

Procedury określające zakładanie „Niebieskich Kart”.

ROZDZIAŁ 8

Zasady aktualizacji standardów ochrony małoletnich oraz zakres kompetencji osób odpowiedzialnych za przygotowanie personelu szkoły do stosowania standardów ochrony małoletnich.

ROZDZIAŁ 9

Zasady udostępniania rodzicom i uczniom standardów do zapoznania się z nimi i ich stosowania.

ROZDZIAŁ 10

Zapisy końcowe.

ROZDZIAŁ 1

INFORMACJE OGÓLNE

1. Wprowadzenie

§ 1.

1. "Standardy ochrony małoletnich" zostały opracowane w celu zapewnienia bezpiecznych relacji między małoletnim a personelem Szkoły, w tym określenia zachowań niedozwolonych wobec małoletnich.
2. Osobą obowiązującą do wprowadzenia „Standardów ochrony małoletnich” w Zespole Szkół specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie jest Dyrektor Szkoły.
3. W konstruowaniu „Standardów ochrony małoletnich” przyjęto następujące założenia:
 - 1) w Zespole Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie nie są zatrudniane osoby mogące zagrażać bezpieczeństwu małoletnich,
 - 2) wszyscy pracownicy potrafią zdiagnozować symptomy krzywdzenia małoletniego oraz podejmować interwencje w przypadku podejrzenia, że małoletni jest ofiarą przemocy w szkole lub przemocy domowej,
 - 3) podejmowane w placówce postępowania nie mogą naruszać praw dziecka, praw człowieka, praw ucznia określonych w statucie Szkoły oraz bezpieczeństwa danych osobowych,
 - 4) małoletni wiedzą, jak unikać zagrożeń w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami,
 - 5) małoletni wiedzą, do kogo zwracać się o pomoc w sytuacjach dla nich trudnych i czynią to mając świadomość skuteczności podejmowanych w Szkole działań,
 - 6) rodzice poszerzają wiedzę i umiejętności o metodach wychowania dziecka bez stosowania przemocy oraz potrafią je uczyć zasad bezpieczeństwa,
 - 7) prowadzone w placówce postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich jest zorganizowane w sposób zgodny z przepisami obowiązującymi prawa i zapewniający im skuteczną ochronę,
 - 8) działania podejmowane w ramach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Uwzględniając powyższe założenia niniejszy dokument określa zatem „Standardy ochrony małoletnich”, stanowiące zbiór zasad i procedur postępowania zapewniających bezpieczeństwo małoletnim. Jego najważniejszym celem jest budowanie bezpiecznego i przyjaznego środowiska rozwoju małoletnich w placówce oraz ochrona małoletnich przed różnymi formami przemocy.

2. Podstawowe terminy

§ 2.

Ileokroć w dokumencie „Standardy ochrony małoletnich” jest mowa o:

1. **Dyrektorze Szkoły** – należy przez to rozumieć Dyrektora Zespołu Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie,
2. **Szkole, jednostce, placówce** – należy przez to rozumieć Zespół Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie,

3. **pracowniku** – należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, umowy o dzieło, umowy zlecenia,
4. **personelu** – należy przez to rozumieć każdą osobę, która z racji pełnionej funkcji lub zadań mają (nawet potencjalny) kontakt z małoletnimi, w tym wolontariusze, studenci - praktykanci oraz osoby współpracujące z Zespołem Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie bez względu na formę zatrudnienia,
5. **rodzicu/opiekunie prawnym** – należy przez to rozumieć przedstawiciela ustawowego małoletniego pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Osoba ta jest przedstawicielem ustawowym małoletniego, może dokonywać czynności prawnych w imieniu dziecka i ma za zadanie chronić jego interesy prawne, osobiste oraz finansowe,
6. **uczniu** – należy przez to rozumieć każdą osobę uczącą się w Zespole Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie,
7. **małoletnim** – należy przez to rozumieć, zgodnie z Kodeksem cywilnym, osobę w wieku od urodzenia do ukończenia 18 roku życia,
8. **zgodzie opiekuna małoletniego** – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego z rodziców małoletniego. Jednak w przypadku braku porozumienia między opiekunami małoletniego należy poinformować ich o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny,
9. **krzywdzeniu małoletniego** – należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę małoletniego przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika jednostki lub zagrożenie dobra małoletniego, w tym jego zaniedbywanie. Krzywdzeniem jest:
 - 1) **przemoc fizyczna – naruszanie nietykalności fizycznej.** Jest to intencjonalne zachowanie powodujące uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba czy ryzyko uszkodzenia ciała, np.: popychanie, potrząsanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, drapanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, poparzenie, duszenie, krępowanie ruchów, celowe pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.; Skutkiem przemocy fizycznej wobec małoletniego mogą być m. in. złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne oraz wszelkie celowe zagrożenia bezpieczeństwa dziecka. Przemoc fizyczna powoduje lub może spowodować utratę zdrowia bądź też zagrażać życiu;
 - 2) **przemoc psychiczna (emocjonalna) – naruszenie godności osobistej.** Powtarzająca się, szkodliwa forma interakcji z drugim człowiekiem, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania, powodująca skrzywdzenie go na poziomie psychicznym. Przemoc psychiczna zawiera np.: wrogość, przymus, groźby, ponizanie, wyzwiska oraz wszelkie zachowania powodujące, że człowiek czuje się zagrożony, mniej wartościowy, nieakceptowany, itp.;
 - 3) **przemoc seksualna – naruszenie intymności.** To zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić, bądź pozostaje w relacji opieki, zależności i władzy z osobą proponującą aktywność seksualną. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Przemocą seksualną jest każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem poniżej 15 rż. Przemoc seksualna odnosi się do zachowań z

kontaktem fizycznym (np. dotykanie intymnych części ciała, współżycie) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm, werbalne molestowanie, uwodzenie, grooming);

- 4) **przemoc ekonomiczna – naruszenie własności.** To używanie pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeby władzy i kontroli nad drugą osobą. Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejs własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przemoc ekonomiczna wobec małoletnich to niezapewnianie odpowiednich warunków materialnych do rozwoju dziecka, m.in. odpowiedniego odżywiania, ubrania, edukacji czy schronienia, w ramach środków dostępnych rodzicom lub opiekunom. Jest to jedna z form zaniedbania;
- 5) **zaniedbywanie – naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.** Zaniedbywanie małoletniego to: niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw przez rodziców, opiekunów, lub inne osoby zobowiązane do opieki, wychowania i ochrony dziecka. Może dotyczyć takich obszarów jak: zdrowie, edukacja, rozwój emocjonalny, odżywianie, schronienie i bezpieczne warunki życia; np.: niezapewnienie małoletniemu odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, brak dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego;
10. **przemocy domowej** – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą,
11. **osobie stosującej przemoc domową** – należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej,
12. **świadku przemocy domowej** – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej,
13. **danych osobowych ucznia** – należy przez to rozumieć wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego,
14. **osobie odpowiedzialnej za Internet** – należy przez to rozumieć wyznaczonego przez Dyrektora Szkoły pracownika sprawującego nadzór nad korzystaniem z Internetu przez uczniów w pracowniach na terenie Szkoły, dbającego o ochronę uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie,
15. **osobie odpowiedzialnej za Standardy Ochrony Małoletnich** – należy przez to rozumieć wyznaczonego przez Dyrektora Szkoły pracownika, który odpowiada za :
 - 1) opracowanie standardów,
 - 2) przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności,
 - 3) ocenę standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami,

- 4) zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania.

ROZDZIAŁ 2

ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY UCZNIEM A PERSONELEM SZKOŁY

§ 3.

Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników

Dyrektor Szkoły, przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem jej do innej działalności związanej z kontaktem z małoletnimi w Szkole zobowiązany jest do:

1. uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym,
2. uzyskania informacji z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności tej osoby.
3. w przypadku zatrudnienia osoby na stanowisku pedagogicznym, w tym praktykantów i wolontariuszy dopuszczonych do pracy z uczniami, zaświadczenie z Rejestru Orzeczeń Dyscyplinarnych dla Nauczycieli.

§ 4.

Zasady bezpiecznych relacji personelu Szkoły z jego uczniami

1. Zasady bezpiecznych relacji personelu z uczniami obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy.
2. znajomość i zaakceptowanie zasad są potwierdzone podpisaniem oświadczenia, którego wzór stanowi **załącznik nr 1** do niniejszych Standardów.
3. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec ucznia w jakiegokolwiek formie.
4. Pracownik Szkoły w kontakcie z uczniami:
 - 1) w swoich czynnościach podejmowanych wobec uczniów działa dla dobra małoletniego i w jego interesie,
 - 2) zachowuje cierpliwość i odnosi się do ucznia z szacunkiem uwzględniając jego godność i potrzeby,
 - 3) uważnie wysłuchuje uczniów i stara się udzielać im odpowiedzi dostosowanej do sytuacji i ich wieku,
5. Pracownik Szkoły zobowiązany jest do zachowania poufności i nie ujawniania danych osobowych i drażliwych informacji o uczniu, w tym jego wizerunku, osobom do tego nieuprawnionym. Upublicznienie przez pracownika Szkoły wizerunku ucznia utrwalonego w jakiegokolwiek formie (tj. fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna ucznia.
6. Pracownik Szkoły zobowiązany jest do równego traktowania uczniów, niezależnie od ich płci, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy też niepełnosprawności.
7. Kontakty pracowników szkoły z uczniami nie mogą odbywać się poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).

8. Kontakt fizyczny pracownika Szkoły z uczniem wymaga zgody obu stron i opiera się na ogólnie przyjętych zasadach relacji międzyludzkich,
9. W uzasadnionych przypadkach dopuszczalny jest bliski kontakt fizyczny pracownika z uczniem. Do sytuacji takich zaliczyć można:
 - 1) zapewnienie bezpieczeństwa uczniowi lub jego otoczeniu w nagłych sytuacjach,
 - 2) wystąpienie zachowań trudnych,
 - 3) prowadzenie zajęć terapeutycznych wymagających kontaktu fizycznego, z poszanowaniem ogólnie przyjętych zasad relacji międzyludzkich,
 - 4) pomoc uczniowi niepełnosprawnemu w:
 - a. czynnościach higienicznych, jeśli typ niepełnosprawności lub wiek ucznia tego wymaga,
 - b. spożywaniu posiłków,
 - c. poruszaniu się po szkole,
 - d. komunikowaniu się,
 - e. pracy, jeśli typ niepełnosprawności lub wiek ucznia tego wymaga.

§ 5.

Pracownikowi Szkoły bezwzględnie zabrania się:

1. **Naruszenia nietykalności fizycznej** ucznia celem uszkodzenia ciała, zadawania bólu lub stworzenia ryzyka i groźby uszkodzenia ciała; w szczególności zabrania się: popychania, potrząsanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, drapanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, poparzenie, duszenie, krępowanie ruchów, itp.; celowego pozostawienia w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenia niezbędnej pomocy; proponowania uczniom alkoholu, wyrobów tytoniowych i innych używek (narkotyków, tzw. dopalaczy).
2. **Naruszenia godności osobistej ucznia** poprzez powtarzające się, szkodliwe formy interakcji, jak np. : wrogość, przymus, groźby, poniżanie, wyzwiska, obrażanie, osądzanie, ciągłe krytykowanie, oskarżanie, oczernianie, krzyczenie, straszenie, szantażowanie, manipulowanie, nieliczenie się z uczuciami, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, upokarzanie, odrzucanie, przypisywanie negatywnych cech dziecku, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka, stosowanie ironii; wciąganie małoletniego w konflikt osób dorosłych, brak odpowiedniego wsparcia, stawianie małoletniemu wymagań i oczekiwań, którym nie jest on w stanie sprostać, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, demoralizacja, dopuszczanie do sytuacji, gdy dziecko jest świadkiem przemocy, itp.
3. **Naruszenia intymności ucznia poprzez** każde czynności seksualne podejmowane wobec ucznia, np.: angażowanie małoletniego w zachowania z kontaktem fizycznym (np. dotykanie intymnych części ciała, współżycie) oraz w zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm, werbalne molestowanie, uwodzenie, grooming).
4. **Naruszenia własności ucznia** poprzez celowe niszczenie jego rzeczy, pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby: np.: niszczenie rzeczy, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie

pieniędzy, przeglądanie bez zgody dokumentów, korespondencji, dysponowanie własnością ucznia.

5. **Naruszenia obowiązku do opieki nad uczniem ze strony osób do tego powołanych** poprzez sprawowanie opieki nad nim w sposób niewłaściwy, np.: pozostawianie małoletnich bez opieki podczas pobytu w szkole/lekcji/przerwy, celowe i świadome narażanie małoletnich na sytuacje zagrażające ich bezpieczeństwu podczas sprawowania opieki nad nimi, brak dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego, zaniechanie podjęcia przez osoby zobowiązane do opieki działań w sytuacji zagrożenia respektowania potrzeb i praw lub naruszenia bezpieczeństwa małoletniego.

§ 6.

1. Wychowawcy oddziałów zobowiązani są do przedstawienia uczniom Standardów Ochrony Małoletnich, które obowiązują w Szkole.
2. W przypadku, kiedy pracownik zauważy niepokojące zachowanie lub sytuację, zobowiązany jest postępować zgodnie z instrukcją podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego oraz do poinformowania Dyrektora Szkoły.
3. Pracownik, który ma świadomość, iż uczeń doznał jakiejś krzywdy np. znęcania fizycznego lub wykorzystania seksualnego, zobowiązany jest do zachowania szczególnej ostrożności w kontaktach z uczniem, wykazując zrozumienie i wyczucie.

ROZDZIAŁ 3

ZASADY KORZYSTANIA Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH Z DOSTĘPEM DO SIECI INTERNET. PROCEDURY OCHRONY UCZNIÓW PRZED TREŚCIAMI SZKODLIWYMI I ZAGROŻENIAMI W SIECI INTERNET ORAZ UTRWALONYMI W INNEJ FORMIE

§ 7.

1. Szkoła, podczas zajęć, zapewnia uczniom dostęp do Internetu poprzez szkolne komputery oraz podejmuje działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.
2. Każdy pracownik Szkoły czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez uczniów podczas zajęć. Ma on obowiązek informowania małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu.
3. Dyrektor Szkoły wyznacza pracownika sprawującego nadzór nad korzystaniem z Internetu przez uczniów na terenie Szkoły, dbającego o ochronę uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie. Pracownik ten, podczas wykonywania swoich zadań, może korzystać z pomocy zespołu nauczycieli.
4. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych w szkole:
 - 1) korzystanie uczniów ze szkolnej sieci Internetowej jest monitorowane przez każdego nauczyciela podczas prowadzenia zajęć z wykorzystaniem komputerów.
 - 2) Do zadań osoby odpowiedzialnej w Szkole za Internet należy:
 - a. zabezpieczenie sieci szkolnej przed niebezpiecznymi treściami,

- b. instalacja oraz aktualizacja oprogramowania chroniącego,
 - c. przeszkolenie opiekunów pracowni wyposażonych w komputery w wiedzę niezbędną, by przynajmniej raz w miesiącu sprawdzili, czy na komputerach ze swobodnym dostępem podłączonych do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści,
 - d. w przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustalenie, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia, przekazanie tej informacji Dyrektorowi Szkoły.
5. Dyrektor, po uzyskaniu informacji od osoby odpowiedzialnej za Internet w Szkole, powiadamia pedagoga szkolnego, który wspólnie z wychowawcą ustala działania wobec ucznia: rozmowa z uczniem na temat bezpieczeństwa w Internecie, poinformowanie rodzica o zdarzeniu i rozmowa z nim.
 6. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy pedagog uzyska informacje o:
 - 1) przejawach zagrożenia ucznia demoralizacją, informuje Dyrektora Szkoły i wspólnie z nim składa wniosek do sądu rodzinnego,
 - 2) podejrzeniu krzywdzenia ucznia, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji.
 7. W ramach godzin wychowawczych przeprowadza się z uczniami warsztaty dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu (przynajmniej raz w roku szkolnym).
 8. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych w szkole określa szczegółowo odrębna procedura wewnętrzna oraz Statut szkoły.

ROZDZIAŁ 4

ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA UCZNIÓW

§ 8.

1. Pracownicy Szkoły posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich oraz zachowania rodziców lub opiekunów związane z ryzykiem krzywdzenia małoletnich, **załącznik nr 2**.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, pracownicy Szkoły podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania stosownej pomocy.
3. Pracownicy Szkoły monitorują sytuację i dobrostan ucznia.

ROZDZIAŁ 5

ZASADY I PROCEDURA PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA UCZNIĄ PRZEZ PERSONEL SZKOŁY, INNEGO UCZNIĄ LUB RODZICA CZY OPIEKUNA

§ 9.

1. Osobą odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i organizowanie udzielenia mu wsparcia jest Dyrektor Szkoły, który może wyznaczyć osoby odpowiedzialne za udzielenie pomocy uczniowi.
2. Każdy pracownik szkoły, który podejrzewa, że uczeń jest krzywdzony, zobowiązany jest do podjęcia działań interwencyjnych i poinformowania o sprawie Dyrektora Szkoły.
3. Schemat podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia ucznia przez personel szkoły:
 - 1) jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza ze strony personelu Szkoły przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub zagrożone jest jego życie, zobowiązany jest do zapewnienia uczniowi bezpiecznego miejsca i odseparowania go od osoby stwarzającej zagrożenie. Pracownik ten zobowiązany jest do powiadomienia dyrektora Szkoły o fakcie podejrzenia krzywdzenia ucznia oraz w porozumieniu z nim do zawiadomienia **policji pod nr 112 lub 997** lub prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa. W przypadku zawiadomienia telefonicznego pracownik zobowiązany jest podać swoje dane, dane ucznia oraz dane osoby podejrzanego o krzywdzenie ucznia oraz opis sytuacji z najważniejszymi faktami. W przypadku zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa zawiadomienie adresuje się do najbliższej jednostki, w zawiadomieniu podaje się dane jak w przypadku zawiadomienia telefonicznego. Pracownik szkoły sporządza notatkę ze zdarzenia i zamieszcza ją w dokumentacji ucznia. Dyrektor powiadamia pedagoga, psychologa lub wychowawcę w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa.
 - 2) jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza ze strony personelu przemocy fizycznej lub psychicznej (np. popychanie, klapsy, poniżanie, ośmieszanie), zobowiązany jest do zadbania o bezpieczeństwo ucznia i odseparowania go od osoby krzywdzącej oraz zawiadomienia dyrektora Szkoły. Następnie sporządza notatkę ze zdarzenia do dokumentacji ucznia.
 - 3) jeśli pracownik zauważy inne niepokojące zachowania personelu wobec ucznia np. krzyki, niestosowne komentarze zobowiązany jest zadbać o bezpieczeństwo ucznia i odseparować go od osoby podejrzanego o krzywdzenie, sporządzić notatkę ze zdarzenia do dokumentacji ucznia. Informuje o zdarzeniu dyrektora Szkoły.
4. Schemat podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia ucznia przez osobę nieletnią:
 - 1) jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub zagrożone jest jego życie, zobowiązany jest do zapewnienia uczniowi bezpiecznego miejsca i odseparowania go od osoby stwarzającej zagrożenie. Ponadto powiadamia pedagoga lub psychologa, wychowawcę klasy oraz dyrektora Szkoły. O zdarzeniu informowani są rodzice/opiekunowie ucznia

- doświadczającego przemocy oraz ucznia podejrzanego o czyn zabroniony. Pracownik zgłaszający sporządza notatkę ze zdarzenia. Jednocześnie, w porozumieniu z dyrektorem Szkoły oraz pedagogiem lub psychologiem powiadamia najbliższy sąd rodzinny lub policję wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa, podając dane jak w przypadku opisanym w § 9 ust.3.1;
- 2) jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony osoby nieletniej, zobowiązany jest do zadbania o bezpieczeństwo ucznia i odseparowania go od osoby krzywdzącej. Ponadto przeprowadza rozmowę wyjaśniającą zdarzenie z uczniami, sporządza notatkę ze zdarzenia do dokumentacji ucznia, powiadamia wychowawcę, pedagoga lub psychologa, którzy wspólnie ustalają podjęcie działań adekwatnych do zaistniałej sytuacji. W uzasadnionych przypadkach pracownik zawiadamia o zdarzeniu dyrektora Szkoły. W przypadku braku poprawy, dyrektor Szkoły powiadamia lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny.
5. Schemat podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia ucznia przez jego rodzica lub opiekuna:
- 1) jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza ze strony rodzica lub opiekuna przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub zagrożone jest jego życie, zobowiązany jest do zapewnienia uczniowi bezpiecznego miejsca i odseparowania go od osoby stwarzającej zagrożenie. Pracownik ten zobowiązany jest do powiadomienia wychowawcy, pedagoga lub psychologa oraz dyrektora Szkoły o fakcie podejrzenia krzywdzenia ucznia oraz w porozumieniu z nim do zawiadomienia **policji pod nr 112 lub 997** lub prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa. W przypadku zawiadomienia telefonicznego pracownik zobowiązany jest podać swoje dane, dane ucznia oraz dane osoby podejrzanego o krzywdzenie ucznia oraz opis sytuacji z najważniejszymi faktami. W przypadku zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa zawiadomienie adresuje się do najbliższej jednostki, w zawiadomieniu podaje się dane jak w przypadku zawiadomienia telefonicznego. Pracownik szkoły sporządza notatkę ze zdarzenia i umieszcza ją w dokumentacji ucznia;
 - 2) jeśli pracownik podejrzewa, że uczeń doświadcza przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony opiekuna, zobowiązany jest do zadbania o bezpieczeństwo ucznia. Ponadto powiadamia wychowawcę, pedagoga lub psychologa oraz dyrektora Szkoły. Z rodzicami przeprowadzana jest rozmowa na temat zdarzenia przez wyżej wymienione osoby. Rodzice/opiekunowie informowani są o możliwości udzielenia wsparcia psychologicznego. Pracownik szkoły sporządza notatkę ze zdarzenia do dokumentacji ucznia. W przypadku braku współpracy opiekuna lub powtarzającej się przemocy pedagog w porozumieniu z dyrektorem Szkoły, powiadamia właściwy ośrodek pomocy społecznej (na piśmie lub mailowo), jednocześnie składa wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny.
6. jeśli pracownik podejrzewa, że małoletni jest zaniedbany lub jego opiekun jest niewydolny wychowawczo, powinien zadbać o bezpieczeństwo ucznia. Powinien powiadomić wychowawcę klasy, pedagoga oraz dyrektora Szkoły. Z rodzicami przeprowadzana jest rozmowa, w obecności zgłaszającego pracownika, na temat możliwości wsparcia

psychologicznego oraz materialnego. Pracownik szkoły sporządza notatkę ze zdarzenia i umieszcza ją w dokumentacji ucznia. Jeśli sytuacja ucznia się nie poprawi, wychowawca oraz pedagog w porozumieniu z dyrektorem zawiadamiają ośrodek pomocy społecznej lub sąd rodzinny.

§ 10.

Interwencje podejmowane w sytuacji podejrzenia krzywdzenia ucznia przez personel szkoły, innego ucznia lub rodzica czy opiekuna dokumentowane są w postaci notatki ze zdarzenia sporządzanej przez pracownika Szkoły - bezpośredniego świadka zdarzenia, umieszczanej w dokumentacji ucznia oraz w postaci zapisów w dziennikach lekcyjnych lub dziennikach pracy pedagoga i psychologa.

ROZDZIAŁ 6

ZASADY USTALENIA PLANU WSPARCIA UCZNIĄ PO UJAWNIENIU KRZYWDY

§ 11.

1. Po ujawnieniu, że uczeń doznał krzywdy, Dyrektor Szkoły uruchamia proces udzielenia uczniowi wsparcia. Wyznacza osoby odpowiedzialne za udzielenie pomocy uczniowi.
2. Osoby te opracowują plan wsparcia ucznia, który zawiera: zakres działań pomocowych podejmowanych wobec ucznia w szkole i poza nią, osoby realizujące te działania, terminy ich realizacji oraz okres trwania wsparcia.
3. Działania wspierające ucznia dokumentowane są w postaci notatek przechowywanych w dokumentacji ucznia oraz zapisów w dziennikach lekcyjnych i dziennikach pracy specjalistów.
4. Ze względu na fakt, że dokumentacja ta może zawierać dane wrażliwe, w opisach należy zadbać o zachowanie poufności.

ROZDZIAŁ 7

PROCEDURY OKREŚLAJĄCE ZAKŁADANIE „NIEBIESKICH KART”

§ 12.

1. Każde uzasadnione podejrzenie lub fakt stosowania przemocy wobec ucznia powinien skutkować wszczęciem procedury „Niebieskiej Karty”
2. Procedurę tą może wszcząć każdy pracownik, który ma wiedzę lub podejrzewa stosowanie przemocy wobec ucznia. Decyzję o założeniu „Niebieskiej Karty” należy podjąć po konsultacjach oraz w porozumieniu z Dyrektorem i zespołem wychowawczym.
3. Sposób i wzór realizacji procedury „Niebieskiej Karty” określają odrębne przepisy
Załącznik nr 3

ROZDZIAŁ 8

ZASADY AKTUALIZACJI STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH ORAZ ZAKRES KOMPETENCJI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA PRZYGOTOWANIE PERSONELU SZKOŁY DO STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH

§ 13.

1. Procedura aktualizowania Standardów Ochrony Małoletnich w Szkole odbywa się nie rzadziej niż raz na 2 lata.
2. Dyrektor Szkoły wyznacza osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich. W razie konieczności może powołać zespół wspierający tę osobę w wykonywaniu jej zadań.
3. Do zadań osoby odpowiedzialnej w szkole za Standardy Ochrony Małoletnich należy:
 - 1) opracowanie standardów w wersji pełnej oraz skróconej dostępnej dla małoletnich. Wersja skrócona zawiera informacje istotne dla małoletnich,
 - 2) przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów oraz dokumentowanie tego przygotowania. Osoba odpowiedzialna za Standardy zobowiązana jest do przeprowadzania wśród pracowników Szkoły (przynajmniej raz w roku) ankiety, której wzór stanowi **załącznik nr 4** do niniejszego dokumentu, opracowanie raportu i przedstawienie go Dyrektorowi Szkoły,
 - 3) ocena standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Osoba odpowiedzialna dokumentuje w formie pisemnej wnioski z przeprowadzonej oceny.
 - 4) udostępnianie rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

ROZDZIAŁ 9

ZASADY UDOSTĘPNIANIA RODZICÓM I UCZNIOM STANDARDÓW DO ZAPOZNANIA SIĘ Z NIMI I ICH STOSOWANIA

§ 14.

1. Dokument „Standardy Ochrony Małoletnich” jest dokumentem Szkoły ogólnodostępnym dla personelu Szkoły, uczniów oraz ich rodziców i opiekunów.
2. Dokument opublikowany jest na stronie internetowej Szkoły, dostępny w Sekretariacie Szkoły, oraz w pokoju nauczycielskim.
3. Dokument omawiany jest na pierwszym zebraniu z opiekunami w danym roku szkolnym. W przypadku konieczności wprowadzenia zmian, dokument omawiany jest na najbliższym zebraniu odbywającym się po wprowadzeniu zmian.
4. Rodzice, opiekunowie potwierdzają zapoznanie się ze Standardami poprzez podpisanie oświadczenia stanowiącego **załącznik nr 5**. Mają oni prawo do zgłaszania zmian osobom opracowującym i aktualizującym Standardy.
5. Nauczyciele, wychowawcy do końca września każdego roku szkolnego podczas lekcji wychowawczej mają obowiązek zapoznania uczniów ze Standardami oraz omówienia ich

w taki sposób, aby uczniowie mogli je zrozumieć niezależnie od wieku i sprawności intelektualnej.

ROZDZIAŁ 10 ZAPISY KOŃCOWE

§ 15.

1. Skrócony opis „Standardów Ochrony Małoletnich” stanowi **załącznik nr 6**.
2. Standardy Ochrony Małoletnich wchodzi w życie z dniem wydania zarządzenia dyrektora Szkoły.
3. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników Szkoły, uczniów i ich opiekunów, w szczególności poprzez wywieszenie w miejscu ogłoszeń dla pracowników lub poprzez przesłanie tekstu drogą elektroniczną oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej, jak również poinformowanie rodziców uczniów za pośrednictwem dziennika elektronicznego.

Dokumentacja współtworząca politykę ochrony dzieci:

1. *Statut Szkoły*
2. *Program Wychowawczo-Profilaktyczny*
3. *Procedury szkolne obowiązujące w Zespole Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie*
4. *Wewnętrzne Polityki Ochrony Danych*
5. *Inne wewnętrzne procedury określające zasady bezpieczeństwa oraz ochrony danych osobowych*

.....
miejsowość, data

**OŚWIADCZENIE O ZNAJOMOŚCI I PRZESTRZEGANIU ZASAD ZAWARTYCH
W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH**

Ja, nr PESEL.....
oświadczam, że zapoznałam/em się ze Standardami Ochrony Małoletnich stosowanymi
w Zespole Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie oraz deklaruję, że będę ich
przestrzegać.

.....
Podpis

1. Czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich:

- 1) uczeń jest często brudny, nieprzyjemnie pachnie;
- 2) uczeń kradnie jedzenie, pieniądze itp.;
- 3) uczeń żebrze - uczeń jest głodny;
- 4) uczeń nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, szczepień, okularów itp.;
- 5) uczeń nie ma przyborów szkolnych, odzieży i butów dostosowanych do warunków atmosferycznych;
- 6) uczeń ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, ugryzienia, rany), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić. Obrażenia są w różnej fazie gojenia;
- 7) podawane przez ucznia wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp., uczeń często je zmienia;
- 8) pojawia się niechęć do lekcji wychowania fizycznego - uczeń nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody;
- 9) boi się rodzica lub opiekuna, boi się powrotu do domu;
- 10) uczeń wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
- 11) uczeń cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.;
- 12) uczeń jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony, depresyjny itp. lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samo okalecza się itp.;
- 13) uczeń osiąga słabsze wyniki w nauce w stosunku do swoich możliwości;
- 14) uczeń ucieka w świat wirtualny (gry komputerowe, Internet);
- 15) używa środków psychoaktywnych;
- 16) nadmiernie szuka kontaktu z dorosłym (tzw. „lepkość” małoletniego);
- 17) w pracach artystycznych, rozmowach, zachowaniu ucznia zaczynają dominować elementy/motywy seksualne;
- 18) uczeń jest rozbudzony seksualnie niestosownie do sytuacji i wieku;
- 19) uczeń ucieka z domu;
- 20) nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania ucznia;
- 21) uczeń mówi o przemocy.

2. Niepokojące zachowania rodziców lub opiekunów związane z ryzykiem krzywdzenia małoletnich:

- 1) rodzic (opiekun) podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnień przyczyn obrażeń ucznia;
- 2) rodzic (opiekun) odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem ucznia;
- 3) rodzic (opiekun) mówi o małoletnim w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża, strofuje ucznia np.: używając wulgaryzmów lub obraźliwych określeń;
- 4) rodzic (opiekun) poddaje małoletniego surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca małoletniego;
- 5) rodzic (opiekun) nie interesuje się losem i problemami małoletniego;

- 6) rodzic (opiekun) często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa małoletni;
- 7) rodzic (opiekun) jest apatyczny, pogrążony w depresji;
- 8) rodzic (opiekun) zachowuje się agresywnie;
- 9) rodzic (opiekun) ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np. reaguje nieadekwatnie do sytuacji;
- 10) wypowiada się niespójnie;
- 11) rodzic (opiekun) nie ma świadomości lub neguje potrzeby małoletniego;
- 12) rodzic (opiekun) faworyzuje jedno z rodzeństwa;
- 13) rodzic (opiekun) przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym lub werbalnym;
- 14) rodzic (opiekun) nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.

NIEBIESKA KARTA - PROCEDURY, REALIZACJI

PROCEDURA "NIEBIESKIE KARTY"

1. Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.
2. Typy przemocy w rodzinie:
 - 1) przemoc fizyczna;
 - 2) przemoc emocjonalna;
 - 3) zaniedbywanie;
 - 4) wykorzystanie seksualne;
 - 5) małoletni świadkiem przemocy.
3. Procedura „Niebieskie Karty” nakłada na szkołę określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy domowej, jeżeli np. uczeń: ma ślady przemocy fizycznej – ślady uderzeń, oparzeń, siniaki, rany, często zdarzające się opuchlizny, złamania, zwichnięcia itd.
4. Ma ślady przemocy psychicznej – moczenie, nadmierna potliwość, bóle, zaburzenia mowy związane z napięciem nerwowym itd., Przejawia trudności w nawiązywaniu kontaktu, ma niską samoocenę, wycofanie, lęki, depresję, płaczliwość, zachowania destrukcyjne, agresję, apatię, nieufność, uzależnianie się od innych, zastraszenie, unikanie rozmów itd.
5. Ma brudny strój, nieodpowiedni do pory roku, rozwój, wzrost i wagę nieadekwatne do wieku, nie korzysta z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby itd. Karta stanowi ważny element w walce z przemocą w rodzinie, ponieważ dokumentuje sytuacje pokrzywdzonego ucznia i stanowi dowód w postępowaniu przygotowawczym i ewentualnej sprawie karnej o znęcanie się.
6. Rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie „Niebieskie Karty” to początek procesu wspierania ofiary przemocy.
7. Podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywające się na podstawie procedury „Niebieskie karty” nie wymaga zgody ucznia dotkniętego przemocą.
8. Wszczęcie procedury na terenie szkoły następuje przez wypełnienie formularza Niebieska karta” – A w obecności ucznia, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa takiemu uczniowi.

REALIZACJA PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”

1. „Niebieską Kartę” zakłada nauczyciel, który stwierdza, że w rodzinie ucznia dochodzi do przemocy (decyzję o założeniu „Niebieskie Karty” należy podjąć po konsultacjach oraz w porozumieniu z zespołem wychowawczym, Dyrektorem lub pracownikiem merytorycznie odpowiedzialnym za pomoc psychologiczno-pedagogiczną).
2. Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
3. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec niepełnoletniego ucznia, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
4. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec małoletniego są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem ucznia przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej.
5. Działania z udziałem ucznia, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności pedagoga szkolnego lub psychologa.
6. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta –B”.
7. W przypadku, gdy przemoc w rodzinie dotyczy niepełnoletniego ucznia, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie (formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie).
8. Pracownicy jednostki oświatowej np. nauczyciele - uczestniczą w realizacji procedury „Niebieskiej Karty” uprawnieni są do samodzielnego jej wszczęcia.
9. Inni pracownicy np. niepedagogiczni oraz pracownicy jednostki nie oświatowej, zawiadamiają przedstawicieli innych służb o konieczności rozpoczęcia procedury, chyba że w ich szeregach pracują przedstawiciele służb uprawnionych – np. ochrony zdrowia. W przeciwnym razie służbą odpowiednią do zawiadomienia o konieczności wszczęcia procedury będzie ośrodek pomocy społecznej właściwy z względu na miejsce zamieszkania ucznia.
10. Po poinformowaniu opiekunów przez pedagoga/psychologa, kierownictwo jednostki składa zawiadomienie o podejrzeniu możliwości popełnienia przestępstwa do prokuratury/policji lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rejonowego, wydziału rodzinnego i nieletnich, ośrodka pomocy społecznej lub przesyła formularz „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.
11. Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym.
12. W przypadku gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować opiekunów dziecka na piśmie.
13. Wszyscy pracownicy placówki i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informację z tym

związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

.....
miejsowość, data

**„NIEBIESKA KARTA – A”
W ZWIĄZKU Z POWIĘZIĘCIEM UZASADNIONEGO PODEJRZENIA STOSOWANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ LUB W WYNIKU ZGŁOSZENIA PRZEZ ŚWIADKA
PRZEMOCY DOMOWEJ USTALA SIĘ, CO NASTĘPUJE:**

I. DANE OSOBY/OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Dane	Osoba 1 doznająca przemocy domowej	Osoba 2 doznająca przemocy domowej	Osoba 3 doznająca przemocy domowej
Małoletni (Tak/Nie)			
Imię i nazwisko			
Imiona rodziców			
Wiek			
PESEL			
Nazwa i adres miejsca pracy/nazwa i adres placówki oświatowej do której uczęszcza małoletni			
Adres miejsca zamieszkania			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/ nr lokalu			
Telefon lub adres email			
Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania)			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/ nr lokalu			
Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą stosującą przemoc domową (np. żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)			

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą

Tabele I

II. LICZBA MAŁOLETNICH W ŚRODOWISKU DOMOWYM, W KTÓRYM
 PODEJRZEWA SIĘ STOSOWANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

.....

III. DANE OSOBY/OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ

Dane	Osoba 1 stosująca przemoc domową	Osoba 2 stosująca przemoc domową
Imię i nazwisko		
Imiona rodziców		
Wiek		
PESEL ²⁾		
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Telefon lub adres e-mail		
<i>Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania):</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Sytuacja zawodowa, w tym nazwa i adres miejsca pracy		
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą doznającą przemocy domowej: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)¹⁾</i>		

IV. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Osoby/formy przemocy domowej	Osoba 1 stosująca przemoc			Osoba 2 stosująca przemoc		
	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy
Przemoc fizyczna³⁾ <i>bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc psychiczna³⁾ <i>izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc seksualna³⁾ <i>zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc ekonomiczna³⁾ <i>nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych oraz ich sprzedawanie i inne (wymień jakie)</i>						
Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej³⁾ <i>wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozesyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają, i inne (wymień jakie)</i>						
Inne³⁾ <i>zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne (wymień jakie)</i>						

V. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ ODNIOSŁA USZKODZENIA CIAŁA?
(TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę V

VI. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM BYŁA W PRZESZŁOŚCI REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?
 tak (kiedy?gdzie?) nie nie ustalono

VII. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM AKTUALNIE JEST REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?
 tak nie nie ustalono

VIII. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ POSIADA BRONŃ PALNĄ?
 tak nie nie ustalono

IX. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ CZUJE SIĘ BEZPIECZNIE?
(TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę IX

X. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
 ustalono – wypełnij tabelę nie ustalono

Dane	Świadek 1	Świadek 2	Świadek 3
Imię i nazwisko			
Wiek			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			

Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres email			
<i>Stosunek świadka do osób, wobec których są podejmowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” (np. członek rodziny, osoba obca)¹⁾</i>			

XI. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC DOMOWĄ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 stosująca przemoc	Osoba 2 stosująca przemoc
Badanie na zawartość alkoholu (wynik)		
Doprowadzenie do wytrzeźwienia		
Doprowadzenie do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych	na podstawie art. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.)	
	na podstawie art. 244 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.)	
Zatrzymanie w izbie zatrzymań jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej		
Powiadomienie organów ścigania		
Wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia		
Wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia		
Zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc domową do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość		
Zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową		
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową		

Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc w miejscach pracy osoby doznającej przemocy domowej		
Zawiadomienie komórki organizacyjnej Policji, właściwej w sprawach wydawania pozwolenia na broń, o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”		
Odebranie broni palnej, amunicji oraz dokumentów potwierdzających legalność posiadania broni		
Poinformowanie o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej		
Inne (wymień jakie?)		

XII. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY DOMOWEJ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy
Udzielono pomocy ambulatoryjnej			
Przyjęto na leczenie szpitalne			
Wydano zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała			
Zapewniono schronienie w placówce całodobowej			
Zabezpieczono małoletniego w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia			
Powiadomiono sąd rodzinny o sytuacji małoletniego			
Przekazanie formularza „Niebieska Karta – B”			
Inne (wymień jakie?)			

XIII. DODATKOWE INFORMACJE

.....
.....
.....
.....
.....

XIV. WSZCZĘCIE PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” NASTĄPIŁO PRZEZ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Pracownika socjalnego jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	
Funkcjonariusza Policji	
Żołnierza Żandarmerii Wojskowej	
Pracownika socjalnego specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej	
Asystenta rodziny	
Nauczyciela	

Osobę wykonującą zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego	
Przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	
Pedagoga, psychologa lub terapeutę, będących przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej	

.....
imię i nazwisko oraz czytelny podpis osoby wypełniającej formularz „Niebieska Karta – A”

.....
(data wpływu formularza, podpis członka Zespołu Interdyscyplinarnego)

¹⁾ wpisać właściwe

²⁾ numer PESEL wpisuje się, o ile danej osobie numer taki został nadany. W przypadku braku numeru PESEL jest konieczne podanie innych danych identyfikujących osobę

³⁾ podkreślić rodzaje zachowań

„NIEBIESKA KARTA – B”
INFORMACJA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
CO TO JEST PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

Są to różne działania podejmowane w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia stosowania przemocy domowej na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Celem procedury „Niebieskie Karty” jest zatrzymanie przemocy domowej i udzielenie pomocy i wsparcia Tobie i Twoim najbliższym. Na skutek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” informacja dotycząca Twojej sytuacji zostanie przekazana do grupy diagnostyczno-pomocowej. Więcej informacji na temat dalszych działań uzyskasz podczas spotkania z członkami tej grupy, na które zostaniesz zaproszona/(y). W trakcie procedury członkowie grupy będą kontaktować się także z osobą, która przemoc stosuje.

CO TO JEST PRZEMOC DOMOWA?

Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

KTO MOŻE BYĆ OSOBĄ DOZNAJĄCĄ PRZEMOCY DOMOWEJ?

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni (np. rodzice, dziadkowie, pradziadkowie), zstępni (np. dzieci, wnuki, prawnuki), rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

NAJCZĘSTSZE FORMY PRZEMOCY DOMOWEJ:

Przemoc fizyczna: bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne.

Przemoc psychiczna: izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne.

Przemoc seksualna: zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne.

Przemoc ekonomiczna: nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie i inne.

Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej: wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają i inne.

Inny rodzaj zachowań: zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne.

WAŻNE

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich. Jeżeli Ty lub ktoś z Twoich bliskich jest osobą doznającą przemocy domowej, nie wstydź się prosić o pomoc. Wezwij Policję, dzwoniąc na **numer alarmowy 112**. Prawo stoi po Twojej stronie!

Masz prawo do złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy domowej do Prokuratury, Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

Możesz także zwrócić się po pomoc do podmiotów i organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Pomogą Ci:

- **Ośrodki pomocy społecznej** – w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych.
- **Powiatowe centra pomocy rodzinie** – w zakresie prawnym, socjalnym, terapeutycznym lub udzielą informacji na temat instytucji lokalnie działających w tym zakresie w Twojej miejscowości.
- **Ośrodki interwencji kryzysowej i Ośrodki wsparcia** – zapewniając schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, udzielą Ci pomocy i wsparcia w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej, a także opracują plan pomocy.
- **Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej** – zapewniając bezpłatne całodobowe schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, oraz udzielą Ci kompleksowej, specjalistycznej pomocy w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz potrzeb bytowych.
- **Okręgowe ośrodki i lokalne punkty działające w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem** – zapewniając profesjonalną, kompleksową i bezpłatną pomoc prawną, psychologiczną, psychoterapeutyczną i materialną.
- **Sądy opiekuńcze** – w sprawach opiekuńczych i alimentacyjnych.

- **Placówki ochrony zdrowia** – np. uzyskać zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach.
- **Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych** – podejmując działania wobec osoby nadużywającej alkoholu.
- **Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej** – w zakresie uzyskania pomocy prawnej.

WYKAZ PLACÓWEK FUNKCJONUJĄCYCH NA TWOIM TERENIE, UDZIELAJĄCYCH POMOCY I WSPARCIA OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY DOMOWEJ

Uwaga: (dane wprowadza zespół interdyscyplinarny):

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres instytucji/organizacji	Telefon	Adres e-mail

MOŻESZ ZADZWONIĆ DO:

- **Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” tel. 800 12 00 02** (linia całodobowa i bezpłatna), w poniedziałki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ można rozmawiać z konsultantem w języku angielskim, a we wtorki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ w języku rosyjskim.
- **Dyżur prawny tel. (22) 666 28 50** (linia płatna, czynna w poniedziałek i wtorek w godzinach 17⁰⁰– 21⁰⁰) oraz **tel. 800 12 00 02** (linia bezpłatna, czynna w środę w godzinach 18⁰⁰–22⁰⁰).
- **Poradnia e-mailowa:** niebieskalinia@niebieskalinia.info. Członkowie rodzin z problemem przemocy i problemem alkoholowym mogą skonsultować się także przez **SKYPE: pogotowie.niebieska.linia** ze specjalistą z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – konsultanci posługują się językiem migowym.
- **Ogólnokrajowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym tel. +48 222 309 900** przez całą dobę można anonimowo uzyskać informacje o możliwości uzyskania pomocy, szybką poradę psychologiczną i prawną, a także umówić się na spotkanie ze specjalistami w dowolnym

miejscu na terenie Polski. Możliwe są konsultacje w językach obcych oraz w języku migowym.

- **Policyjny telefon zaufania dla osób doznających przemocy domowej nr 800 120 226** (linia bezpłatna przy połączeniu z telefonów stacjonarnych, czynna codziennie w godzinach od 9³⁰ do 15³⁰, od godz. 15³⁰ do 9³⁰ włączony jest automat).

MONITORING STANDARDÓW – ANKIETA DLA PRACOWNIKÓW SZKOŁY

LP.	ODPOWIEDZ NA PONIŻSZE PYTANIA	TAK	NIE
1.	Czy znasz standardy ochrony uczniów obowiązujące w naszej Szkole?		
2.	Czy uważasz, że potrafisz rozpoznać syndromy krzywdzonego ucznia?		
3.	Czy wiesz w jaki sposób zareagować na symptomy krzywdzenia ucznia?		
4.	Czy jakieś działanie związane z przyjęciem Standardów jest odbierane jako trudne lub niechętnie podchodzisz do jego realizacji?		
5.	Czy masz uwagi/ sugestie/ przemyślenia związane z funkcjonującymi w Szkole Standardami Ochrony Małoletnich? (Jeżeli tak, opisz je poniżej).		

.....
miejsowość, data

**OŚWIADCZENIE OPIEKUNA MAŁOLETNIEGO O ZAPOZNANIU SIĘ
Z OBOWIĄZUJĄCYM STANDARDAMI OCHRONY MAŁOLETNIICH**

Ja, oświadczam, że
zapoznałam/em się ze „Standardami Ochrony Małoletnich” stosowanymi w Zespole Szkół
Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie

.....
Podpis

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNI – są to konkretne spisane reguły, zasady, praktyki, które gwarantują, że małoletni w Szkole są bezpieczni, nie doznają krzywdzenia ze strony pracowników, wolontariuszy a co więcej i rówieśników. Szkoła ustanowiła i wprowadziła w życie „Standardy Ochrony Małoletnich” przed krzywdzeniem i zapewnienia im bezpieczeństwa.

1. Szkoła posiada dokument „Standardy Ochrony Małoletnich”.
2. W dokumencie Standardów przed krzywdzeniem zapisane są:
 - 1) procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji, które określają krok po kroku, jakie działanie należy podjąć w sytuacji krzywdzenia małoletniego lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny, personelu Szkoły oraz rówieśników;
 - 2) zasady ochrony danych osobowych małoletniego, które określają sposób przechowywania i udostępniania informacji o małoletnim oraz zasady ochrony wizerunku małoletniego które określają sposób jego utrwalania i udostępniania;
 - 3) zasady dostępu małoletniego do Internetu oraz ochrony małoletnich przed szkodliwymi treściami;
 - 4) zasady bezpiecznych relacji personelu Szkoły - małoletni, określające jakie zachowania są niedozwolone w kontakcie z małoletnim.
3. Cały personel Szkoły, w tym wolontariusze oraz praktykanci, znają treść dokumentu Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem.
4. Zapisy zawarte w dokumencie „Standardów Ochrony Małoletnich” przed krzywdzeniem obowiązują wszystkich pracowników Szkoły, w tym wolontariuszy oraz praktykantów.
5. Dyrektor Szkoły wyznacza osobę (osoby) odpowiedzialną (odpowiedzialne) za Standardy Ochrony Małoletnich i jej rola oraz zadania są jasno określone.
6. W Szkole jest wyznaczona osoba odpowiedzialna za Internet, która czuwa nad bezpiecznym korzystaniem z sieci komputerowej.